

**Poznáváme možnosti řešení
výchovných situací ve třídě.**

sem_7

HH

Techniky zvládnání neadekvátního chování žáků

ROGERS, Bill. *Classroom behaviour: a practical guide to effective teaching, behaviour management and colleague support*. 4th edition. Los Angeles: SAGE, [2015]. ISBN 978-1-4462-9533-5.

Základní princip teorie modifikace chování (podle Fontany, 2003)

Proces je velmi náročný pro učitele i žáky.

Kdy věnujeme **pozornost** k žákovi?

- odpírat při problémovém chování
- poskytovat při chování žádoucím

Postup je však účinný, je třeba vytrvat, i v případech recidivy chování problémového (po období relativně slušného chování).

Jak můžeme postupovat v následujících situacích?

- Žák se chová nevhodně...
- Žák zavádí rozhovor jiným směrem...
- *„Schovej mobil do tašky nebo ho polož na můj stůl.“*
- Neverbální signály...
- Konfrontování s následky...
- Taktické ignorování...
- Selektivní pozornost...
- Nerespektující, hrubý projev...
- Po pokynu žákovi ke změně neadekvátního chování se zaměříme...

TECHNIKY ZVLÁDÁNÍ NEADEKVÁTNÍHO CHOVÁNÍ ŽÁKŮ

Úvod

Než žáka konfrontujeme s tím, že se chová nevhodně, je vhodné:

- **zaměřit se na to, co má zrovna dělat** („*Chtěl by ses na něco zeptat ohledně tohoto cvičení?*“) nebo
- **pozdravit, zeptat se** na jméno, zeptat se, jak se má...

Úvod na chvíli odvede pozornost, může **pomoci narušit** automatickou reakci žáků **postavit se do opozice**, posiluje vztah.

Připomínka pravidla

- buď ho zopakovat nebo se na něj žáka zeptat

Částečný souhlas/ Blokování/ Zaměření pozornosti zpět

- když žák použije **argument**, který při konfrontaci zavádí rozhovor **jiným směrem**;
- odpovíme: **„To je možné“** a pak zaměříme pozornost **zpět** k původní otázce/pokynu; **klidně opakovaně** využít
- namísto reakce: *„Mně je úplně jedno, co ...říká/myslí/dělá.“*

Přímé volby

- **výběr** z předem daných možností, např.

„Schovej mobil do tašky nebo ho polož na můj stůl.“

Když má žák **možnost rozhodnout se**, nestaví se tolik **do opozice**.

Neverbální signály

- neverbálně kontaktujeme žáka a neverbálně jej korigujeme;

Poskytnutí chvílky

- po pokynu žákovi ke změně neadekvátního chování, zaměříme **pozornost na výukový proces**, nebo na **celou třídu**;
- **nestojíme autoritativně nad žákem** a nekontrolujeme **okamžité uposlechnutí** – vede ke stavění se do opozice;

Poselství: předpokládám a očekávám, že poslechneš;

- zve, povzbuzuje žáka **k poslechnutí**, vede k převzetí **zodpovědnosti**;
- **později následuje „kontrola“**.

Konfrontování s následky

Využívá se až **po upozornění na porušení pravidla a poskytnutí prostoru na úpravu chování**

- *„Pokud se rozhodneš mobil nevypnout, budeme muset spolu řešit tvoje chování po vyučování.“
(=> kázeňský postih)*

Taktické ignorování

- **nevšímání** si určitého typu nevhodného chování;
- hlavně u **sekundárního chování** (tzn. nevhodné chování, které není tak zásadní v dané situaci, např. **úšklebky, ofrňování, povzdechy, mumlání si**);
- **nikdy neignorujeme** opakované neadekvátní chování a situace, kdy je **ohrožená bezpečnost**;
- kombinace se **selektivní pozorností** (např. věnujeme pozornost žákům, kteří zvedli ruku, ne těm, kteří vykřikují)

Jasně vymezení

Např. při **nerespektujícím, hrubém projevu** pojmenovat, určit **hranice**, dál **nerozvádět**:

- *„To, co jsi teď řekla, bylo nezdvořilé/ošklivé/zraňující. Takové projevy tady netrpíme.“*
- *„Já s tebou mluvím slušně, očekávám to stejné od tebe.“*

Pokud se situace **opakuje**, jasně **uvést důsledky**:

- probrat situaci s žáky **po vyučování**, proč je jeho/její chování nevhodné, seznámit s možnými **sankcemi**.

Příklad situace, kdy **techniky využity nejsou**:

9. třída, ve školním řádu je **zakázáno používání mobilů** ve škole; **samostatná práce**, žák si dá **do uší sluchátka** a zapne si z mobilu **hudbu**, přitom plní úkol, hudbu je slabě slyšet:

U: Marku, jaktože máš puštěný mobil, a ještě k tomu na něm posloucháš hudbu! To teda přeháníš! Okamžitě ho vypni a schovej!

Ž: Ale naší třídní nevadí, když si pouštíme hudbu u samostatné práce.

U: Nebud' na mě drzý!

Ž: Ale fakt. (otáčí se na spolužáky, kteří situaci pobaveně sledují) Že nám to dovolila? (spolužáci souhlasně přikyvují).

U: Já jsem ti to ale nedovolila. Dej mi ten mobil, zabavuju ti ho. No, bude to? *(stojí s nataženou rukou)*

Ž: Tak já ho teda schovám..

U: Řekla jsem, dej mi ho!!

Ž: Je to můj mobil, nebudu vám ho dávat!

U: Jak to se mnou mluvíš?! Jestli nejsi schopný se chovat slušně a dodržovat školní řád, běž okamžitě za dveře *(Ž naštvaně a teatrálně odchází ze třídy, bouchne dveřmi).*

Příklad situace, kdy jsou techniky využity:

U: *(jde k žákovi, navazuje oční kontakt, neverbálně ukazuje, aby si vyndal sluchátka z uší)*

Jak ti jde to cvičení?

Ž: Jde to.

U: Marku, **jaké je pravidlo pro používání mobilů** v naší škole?

Ž: Naší třídní nevadí, když si pouštíme hudbu u samostatné práce.

U: To je možné, ale v této hodině platí to, **co je napsáno ve školním řádu**. Vypni ten mobil

prosím a dej ho buď na můj stůl nebo do své tašky. Za chvíli přijdu a projdeme to cvičení.

(odchází, nevěnuje žákovi pozornost, později za ním jde zjistit, jak mu jde samostatná práce).

Pokud Ź neposlechne předchozí pokyn:

U: Všechno v pořádku? *(o cvičení, které žák vypracovává)*

Ž: Jo.

U: Vidím, že máš stále zapnutý telefon. Pokud se rozhodneš ho nevypnout, budeme se muset setkat po hodině a řešit to jako přestupek proti školnímu řádu.

NEVERBÁLNÍ SIGNÁLY

U: *(jde k žákovi, navazuje oční kontakt, neverbálně ukazuje, aby si vyndal sluchátka z uší)*

Jak ti jde to cvičení?

ÚVOD

Ž: Jde to.

PŘIPOMÍNKA PRAVIDLA

U: Marku, jaké je pravidlo pro používání mobilů v naší škole?

Ž: Naší třídní nevadí, když si pouštíme hudbu u samy

BLOKACE

U: To je možné, ale v této hodině platí to, co je napsáno ve školním řádu. Vypni ten mobil prosím a dej ho buď na můj stůl nebo do své tašky. *Za chvíli přijdu a projdeme to cvičení. (odchází, nevěnuje žákovi pozornost, později za ním jde zjistit, jak mu jde samostatná práce)*

Pokud neposlechne předchozí pokyn:

ÚVOD

U: Všechno v pořádku? *(o cvičení, které žák vypracovává)*

Ž: Jo.

KONFRONTACE S NÁSLEDKEM

U: Vidím, že máš stále zapnutý telefon. *Pokud se rozhodneš ho nevyndat, budeme se*

Literatura

- Auger, M. T., Boucharlat Ch. (2005). *Učitel a problémový žák*. Praha: Portál.
- Cangelosi, J. S.(1994). *Strategie řízení třídy*. Praha: Portál.
- Fontana, D. (2003). *Psychologie ve školní praxi*. Praha: Portál.
- Gordon, T. (2015). *Škola bez poražených*. Praha: Malvern.
- Pasch, M. a kol. (1998). *Od vzdělávacího programu k vyučovací hodině*. Praha: Portál.
- Kopřiva, P., J. Nováčková, D. Nevolová T. Kopřivová. (2008). *Respektovat a být respektován*. Bystřice pod Hostýnem: P. Kopřiva - Spirála.
- Kyriacou, CH. (2005). *Řešení výchovných problémů ve škole*. Praha: Portál.
- Plevin, R. (2013). *Classroom Management Strategies To Take Control Of Noisy Students*. [online]. [dat. cit. 20. 3. 2020]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=u086rr7SRso>
- *Rob Plevin*. [online]. [dat. cit. 20. 3. 2020]. Dostupné z: <https://www.hbe.com.au/rob-plevin.html>